

ענף הבקר במסילות בתשט"ו

ט ב ל ה 1. תנובותיהן של 10 פרות בשנות המחלה ולאחר שהבריאן

השם	תשי"ב	תשי"ג	תשי"ד	תשט"ו
יונה	3773	3824	3440	6456
ארלסטינה	2953	3021	2620	6456
הינומה	3592	2713	2999	5302
גילה	3295	2710	2841	5968
רות	3168	2617	2886	4740
יעל	—	3745	2690	6189
שמחה	—	3254	3600	6188
רוזקה	—	3027	2920	5757
אביבה	—	3291	3390	5817
הראלקה	—	—	3941	6712

הטבלה מדברת בעדה ואין צורך בהסברות מיוחדות.

על התנועה בעדר שלנו בתשט"ו אפשר לעמוד מהמספרים דלהלן:

פרטים	בתחילת תשט"ו	בסוף תשט"ו
פרות	37	39
עגלות	7	29
עגלים	22	10
פרים	1	1
ס"ה ראשים	67	79

עדר הפרות כמעט שלא גדל אף על פי שקנינו במשך תשט"ו עשר פרות במשקים שונים; הסיבה לכך — יציאת עשר פרות, בעיקר בגלל עקרות. גדל עדר בני-הבקר הואיל והננו מגדלים את כל השגרי, ועלי לציין בשמחה שהעגלות מתפתחות יפה מאוד; גם זה משמש לנו סימן שהשתחררנו מצרת המחלה.

בהזדמנות זו אספר גם על ה"ניסיון" שערכתי השנה בקשר עם חיסון העגלות בפני תייליריה. כרגיל היינו מחסנים אותן בגיל רך (3 חודשים) והן היו סובלות קשה אחרי הזריקות ולפעמים גם אחוז התמותה היה די גבוה. השנה דחיתי את זריקות החיסון עד לעונת הסתיו כשרוב העגלות היו כבר בגיל של 6 חודשים ועד שנה. כל 32 העגלות והעגלים שחוסנו (חוץ מאחת) הגיבו על

לפני שאמסור את הסקירה על שנת תשט"ו אוכיר במלים מספר מה היה המצב בתקופה שלפני זה.

כידוע נפגע העדר שלנו במחלת "איקס". גם משקים אחרים בארץ נפגעו במחלה זו ואחדים מהם בצורה כה קשה עד שהיה הכרח לחסל לחלוטין את העדר (משמר-השרון, תל-עמל, אלונים ועוד). עם הופעת המחלה התחילו לחקור את סיבותיה. בראשונה חשדו שהסלניום שבמספוא שלנו הוא הגורם. שלחנו לתחנה לחקר החק-לאות דוגמאות של מספוא, דם של פרות, קרנים, טלפים, חלקי גוף פנימיים, שרירים, עור וכר כדי שאפשר יהיה לגלות את גורמי המחלה. תוצאות הבדיקות האלה היו שמצאו סלניום בשחת אס-פסת. בבדיקות הדם נתגלה חוסר ויטאמין א, וקשה היה למצוא הסבר לכך, כיוון שעדרנו הרי ניוון כל השנה בשפע של ירק.

סימני המחלה היו: ירידה גדולה בתנובת החלב, סימני ניוון בבני הבקר, פצעים בטלפים ובעור, עצירה בצמיחת הקרניים ועוד.

לפני שנה בערך הגיע אלינו פרופ. אולאפסון מאמריקה וגילה שהמחלה נגרמה ע"י נפתילינים רוויי-כלור שבשמני הסיכה. גם במשקנו השתמשו בשמני סיכה אלה והמספוא נזדהם בהם מהמכונות החקלאיות.

בגלל המחלה חיסלנו מספר פרות וכמעט את כל בני-הבקר. לראשית תשט"ו נשארו בעדר שבמשק 38 פרות ו-7 עגלות, ועוד 8 עגלות נותרו לנו בתחנה ברחובות (העברנו אותן לבדיקות ולהסתכלויות בקשר עם חקירת סיבות המחלה). באמצע שנת תשי"ד הורגש מעין מפנה במצב העדר; המצב הגופני שופר בהדרגה ואף התנובה עלתה במקצת. שנת תשי"ג היתה שנת השפל בתנובה — 3000 ליטר לפרה ולשנה; בתשי"ד לא סיכמנו את התנובות כיוון שהעדר היה נתון במצב של חיסול. התנובה בתשט"ו מעידה ברורות על הבראת העדר: הגענו לתנובה ממוצעת של 4870 ק"ג. להלן הנני מביא רשימת תנובות של 10 פרות בשנים תשי"ב-תשט"ו והיא מבליטה יפה את המשבר והיציאה ממנו.

הזריקה, אולם כמעט שלא היה ניכר בהם סבל תקופת החיסון; הם אכלו כל הזמן בתיאבון, לא רבצו מחמת חולשה, שערותיהם לא דהו ולא סמרו וכדומה.

בשנה הזו הקפדנו באופן מיוחד על הריסוסים וגם זה הוסיף כנראה על הרגשתן של הבהמות. האספקה לעדר בתשט"ו נצטרפה מ־48% מזון מרוכז ו־52% מספוא גס. עברנו על תקציב ההזנה התיאורטי ב־28% ועשינו זאת מתוך כוונה מיר־חדת; הגשנו לפרות מעין „תפריט הבראה” והר־ספנו לכל אחת כ־600 ק"ג שעורה מעל לגורמה שהגיעה להן.

לבסוף אזכיר את דבר יציאתה של „ראשונה”, אחת הוותיקות שהצטיינה בפוריות בלתי שכיחה. היא המליטה 15 פעמים וזוהי שלוש פעמים תאומות; ב־12 הלידות החד־וולדיות היא הביאה לנו 7 עגלות ו־5 עגלים. תנובת החיים שלה הסתכמה ב־59.300 ק"ג חלב ב־4093 ימי חליבה. בבואי לסכם את המצב אוכל להגיד ששוב קיימים תנאים נוחים להרחבת הענף ועלינו לפתח את עדרנו עד להיקף שיתאים לכלכלת משקנו בכללותו.

נסילות

צבי מ.

השפעת צירופי־מנות־שונים והדבקה בחומרי גירה על גרילתן והתפתחותן של העגלות

עובדי האוניברסיטה בווינגינה המערבית ביצעו ניסויים עם עגלות שנימונו לפי צירופים דלקמן:

קבוצה א': תערובת־עגלות (סטארטר) ושחת מעורבת ללא הגבלה;

קבוצה ב': תערובת־עגלות ללא הגבלה ושחת מעורבת במנות קצובות;

קבוצה ג': תערובת־עגלות במנות קצובות ושחת מעורבת ללא הגבלה. כמות התערובת ליום ולעגלה

1.8 ק"ג.

הניסוי נמשך מהלידה עד לגיל של 16 שבועות.

שתי הקבוצות הראשונות גדלו באופן שווה בערך וגם התוצאות לכל ק"ג של תוספת משקל היו כמעט שוות; קבוצה ג', לעומת זאת, הוסיפה במשקלה רק כ־ $\frac{1}{4}$ מזה שהוסיפו העגלות בקבוצות א' ו־ב' וממילא יצא שתוספת כל ק"ג במשקל הגוף עלתה במחיר גבוה יותר.

החצי מהעגלות שבכל קבוצה הודבק אחת לשבוע במשך 6 השבועות הראשונים לחייהן בחומר גירה טרי שנאסף מפרה בריאה. עם סיכום הניסוי הזה נתברר שלא היה שום יתרון להדבקה בכל שיטות ההזנה שהן. בעגלות המודבקות נמצאו חד־תאיים (בכרס) בכל עת לאחר שהודבקו בראשונה. העגלות שלא הודבקו בחומר־גירה עמדו תחת השגחה מעולה כדי למנוע הדבקה טבעית מאיזה מקור שהוא, ובכל זאת נמצאו גם בכרס שלהן אותם האורגניזמים, כולל חד־תאיים, שבכרס העגלות המודבקות באופן מלאכותי.

מיד לאחר שהן הסתגלו לאכילת כמויות ניכרות של שחת.

המסקנה היא שהעגלות נדבקות, כנראה, בחיידקי הכרס באופן טבעי בגיל הרך, כשהן מוחזקות

בתנאי משק המקובלים והרגילים.

ניסויי־הכלאה בין הגזע הפרזיזי והגירסי

בירחון הרוסי „אגרו־בילוגיה” נמסר דו"ח על תוצאות ההכלאה של פרות פרזיזיות בפרים מגזע גירסי. הצאצאים מדור ראשון הניבו כמות חלב כאמותיהן הפרזיזיות, אבל עלו עליהן בכמות השומן ובאחוז השומן. אחוז השומן הממוצע של האמהות הפרזיזיות נע סביב 3.4 וזה של בנותיהן המעורבות עמד בממוצע על 4.3. בניסויים אלה הוחל ב־1949 ופרים אחדים מגזע גירסי מנצלים גם בהורעה מלאכותית להפריית פרות פרזיזיות ופרות פרזיזיות × חולמוגוריות.